

Forskrift til lov om kirkegårder, kremasjon og gravferd (gravferdsloven).

Fastsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 10. januar 1997 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 32 om kirkegårder, kremasjon og gravferd (gravferdsloven) § 2, § 4, § 25 og § 26. Endret 11 des 2002 nr. 1672.

Kapittel I. Kirkegård

§ 1. Orden og verdighet

Kirkegården skal holdes i hevd og forvaltes med den orden og verdighet som dens egenart tilsier.

§ 2. Anlegg m.v. av kirkegård

Kommunen skal sørge for at det er tilstrekkelig areal til kirkegård og at slikt areal reguleres etter kap. VII i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77. Regulert areal til ny kirkegård eller kirkegårdsutvidelse skal om mulig også omfatte en buffersone mellom kirkegårdsareal og naboskap, og det bør dessuten foretas hensiktsmessig støyskjerming. Bispedømmerrådet skal som statlig fagmyndighet ha anledning til å uttale seg før kommunen gjør vedtak, jf. plan- og bygningsloven kap. VI og VII.

Anlegg, utvidelse og vesentlig endring av kirkegård skal skje i henhold til kirkegårdsplan som vedtas av kirkelig fellesråd og godkjennes av bispedømmerrådet, jfr. gravferdsloven § 4 første ledd. Helsefaglig myndighet i kommunen skal gis anledning til å uttale seg om kirkegårdsplanen før vedtak fattes.

Kirkelig fellesråd er ansvarlig for utarbeidelse av kirkegårdsplan og gravplan og for igangsetting av anleggsarbeidet.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 3. Kirkegårdsplan

Ved anlegg og utvidelse skal kirkegårdsplan inneholde følgende deler:

- a) Oversiktsdel som viser beliggenhet; grenselinjer; trafikkforhold og plassering av nye og gamle gravfelt.
- b) Teknisk del som viser gravfelt med eventuelle særskilte bestemmelser for gravminner; vegger og driftsarealer; bygninger; beplantning; inngjerding; planering; drenering og andre ledninger i bakken; detaljer av gjerde; vannpost m.v. og gravplan.
- c) Beskrivelse som særlig beskriver jorddybder og jordbunnsforhold.

Ved vesentlig endring skal kirkegårdsplan illustrere nåværende og framtidig situasjon.

§ 4. Inndeling av kirkegård. Gravplan

Kirkegård inndeles i gravfelt og enkeltgraver. Hver grav skal ha eget nummer. Gravene skal kunne måles ut fra målemerker, og et tilstrekkelig antall målemerker i hvert gravfelt skal være koordinatbestemte.

Det skal foreligge gravplan over kirkegården i målestokk 1:100. Planen skal vise hver enkelt grav med nummer og gi opplysninger om hvem som er gravlagt i vedkommende grav, eventuelt i form av en kode. Planen skal også vise målemerkene samt inneholde en liste over de koordinatbestemte målemerkene. Deler av kirkegård som er fredet i eller i medhold av kulturminneloven, skal avmerkes på planen.

§ 5. Endring av kirkegård

Endring av hele eller deler av kirkegård kan bl.a. skje ved oppfylling, utarbeidelse av ny gravplan eller omlegging av veger. I forbindelse med endring kan grav forskyves med inntil en halv gravbredde og gravlengde uten at det bryter med forutsetningene for feste av grav. Antall graver i hvert feste skal være uforandret. Gravminner kan flyttes i overensstemmelse med ny gravplan.

Dersom hensynet til kirkegårdsdriften gjør det nødvendig, kan hele eller deler av kirkegård stenges midlertidig for gravlegging. Berørte rettighetshavere skal så langt det er mulig varsles skriftlig i god tid og senest tre uker før slik stenging iverksettes. Bestemmelsen i § 11 første ledd gjelder tilsvarende ved midlertidig stenging.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 6. Byggetillatelse og ferdigattest

Ved anlegg og utvidelse av kirkegård kreves byggetillatelse og ferdigattest etter plan- og bygningslovens bestemmelser. Godkjenning av eller uttalelse om kirkegårdsplanen fra bispedømmerådet skal følge byggesøknaden. Ferdig opparbeidet kirkegårdsareal skal godkjennes av bispedømmerådet før det tas i bruk. Bispedømmerådet skal påse at det foreligger kommunal ferdigattest og erklæring fra kirkelig fellestråd om at kirkegården er ferdigstilt i henhold til planene.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 7. Utrustning og adkomst

Kirkegården skal være inngjerdet og ha lukkbare porter. Det areal som ligger innenfor gjerdet skal som hovedregel være opparbeidet. Gjerdet skal ha et verdig utseende og utgjøre et fysisk hinder. Naturlige hindre som vassdrag og fjellskrenter kan tre i stedet for gjerde.

Rullestolbrukere skal så langt det er mulig sikres lett adkomst til kirkegård. Det skal være god framkommelighet for bæreprosjon, publikum og teknisk utstyr til alle gravfelt, men vegsystemer skal ikke legges til rette for gjennomgangstrafikk. Ingen kan ha vegrett over kirkegård. Ingen former for luftstrekk kan krysse kirkegård.

Mellom bygning på kirkegård og nærmeste grav skal det være minst 3 meter.

På kirkegård hvor det ikke er kirke eller gravkapell med klokke, skal det være en frittstående støpul og klokke.

§ 8. Grunnvann og drenering m.v.

Høyeste grunnvannsstand i gravfelt skal ligge minst 0,3 meter under kiste eller urne. Drensledninger i gravfelt skal legges i egen trasé av minst 1 meters bredde mellom gravrekkene. Drensledninger med tilbehør skal være av høy kvalitet og skal være tilgjengelige for inspeksjon og spyling.

Rør i bakken til vann, avløp m.v. og lav- og høgspenningskabler skal legges i vegtraséer eller i egne traséer utenom gravfelt.

§ 9. Adferd på kirkegård

Opphold, ferdsel, arbeid og andre handlinger på kirkegård skal skje på en sømmelig og minst mulig støyende måte, slik at det ikke virker støtende på noen.

Besøkende skal såvidt mulig ferdes gående. Hunder skal føres i bånd.

§ 10. Ansvar for skade

Kirkelig fellesråd er ikke ansvarlig for skader på graver eller gravutstyr medmindre skaden skyldes uaktsomhet fra kirkegårdens betjening.

§ 11. Nedlagt kirkegård

Det kan ikke kreves erstatning for rettigheter som faller bort som følge av at kirkegård eller deler av den blir nedlagt.

Før område på nedlagt kirkegård bebygges eller legges under fast dekke, skal området gjennomgraves og eventuelle likrester gravlegges i felles grav på kirkegård. Kulturminnemyndighetene skal gis anledning til å uttale seg før gjennomgraving skjer.

Kapittel II. Graver

§ 12. Gravlegging

Kirkelig fellesråd fastsetter tidspunktet for den enkelte gravlegging.

Grav skal åpnes så nær gravlegging som mulig og lukkes umiddelbart etter gravlegging. Dersom kistegrav blir stående åpen før gravlegging, skal åpningen sikres forsvarlig.

Tidligere benyttet grav kan bare brukes på nytt når det ikke finnes annet enn grove knokler og kisterester etter tidligere gravlegging. Slike rester skal graves ned i bunnen av graven før ny gravlegging. Verdigjenstander som er gravlagt med en avdød og som ikke er å regne som løse kulturminner etter lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 12, skal graves ned på tilsvarende måte.

§ 13. *Kistegrav*

Kistegrav skal være minst 3 meter lang og 1,5 meter bred. På kirkegård anlagt før 1. januar 1997 kan hver grav være minst 2,4 meter lang og 1,2 meter bred.

Kiste skal plasseres slik at den har minst 1 meter jordoverdekning og minst 0,3 meter jorddybde under kistebunnen. Den skal være omsluttet av jord på alle sider.

Når særlige forhold tilsier det, kan kirkelig fellesråd fravike bestemmelsene i annet ledd. Helsefaglig myndighet skal gis anledning til å uttale seg før kravet til jordoverdekning fravikes. Kiste kan likevel ikke gis mindre enn 0,8 meter jordoverdekning.

§ 14. *Urnegrav*

Urnegrav skal være minst 2,25 m² stor og deles opp i fire like store arealer som hver gir plass til en askeurne. På kirkegård anlagt før 1. januar 1997 kan gravene ha de opprinnelige dimensjoner.

Askeurne skal gravlegges slik at den har minst 0,5 meter jordoverdekning og er omsluttet av jord på alle sider.

Når særlige forhold tilsier det, kan bispedømmerrådet fravike bestemmelsene i første ledd.

§ 15. *Anonym grav*

Med anonym grav forstås grav som ikke har noen ansvarlig, og hvor gravens plassering bare er kjent for kirkegårdsmyndighetene.

Anonym kistegrav for dødfødte og barn under 1 år skal være minst 1,5 meter lang og 0,75 meter bred.

Anonym urnegrav skal være minst 0,5 meter lang og 0,5 meter bred med plass for én askeurne.

Ingen kan kreve gravminne montert på anonym grav. Anonym grav kan ikke festes.

Når særlige grunner tilsier det, kan bispedømmerrådet fravike bestemmelsene i annet og tredje ledd. Forøvrig gjelder bestemmelsene i §§ 13 og 14 tilsvarende for anonym grav.

§ 16. *Fri grav og feste av grav*

En fri grav kan ikke belegges med festeavgift i fredningstiden, jfr. gravferdsloven §§ 6 første ledd og 19 siste ledd. Ved gravlegging av askeurne i dette tidsrom, regnes ny fri gravperiode fra siste gravlegging.

Den som er ansvarlig for fri grav skal gis anledning til å feste graven ved fredningstidens utløp.

§ 17. *Feste av gravsted*

Kistegraver kan festes sammen som ett gravsted. Feste av gravsted kan bare skje i forbindelse med dødsfall. Den graven som tas i bruk først i et gravsted, er fri grav i fredningstiden.

§ 18. Gravlegging i to nivåer

Kister kan gravlegges i to nivåer i samme grav når festeren eller den som skal være ansvarlig for fri grav ønsker det og forholdene på kirkegården er lagt til rette for det. Den underste kisten skal ved gravlegging gis minst 1,7 meter jordoverdekning.

Det kan ikke kreves festeavgift i den frie gravperioden. Tas det øverste nivået i bruk i løpet av den frie gravperioden, regnes ny fri gravperiode fra siste gravlegging.

§ 19. Gravregister

I tillegg til gravplan etter § 4 skal det for hver kirkegård foreligge et kronologisk register over alle gravlagte. Registret skal vise når og hvor de er gravlagt, hvem som er fester eller ansvarlig for frigrav, hvilke graver som er festet sammen og når feste utgår.

Gravregister omfattes av lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), og retten til innsyn i registret reguleres i lovens § 18. Opplysninger om anonyme gravlegginger og personlige forhold er undergitt taushetsplikt, og registerføreren skal avgi skriftlig taushetserklæring.

⁰ Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

Kapittel III. Gravminner

§ 20. Merking av grav

På fri grav som ikke er anonym grav og på festet grav og gravsted kan det plasseres gravminne. Med gravminne forstås minnesmerke med navn og data på den gravlagte. Det skal som regel bare plasseres ett gravminne på hvert gravsted.

Andre minnesmerker enn gravminner kan bare plasseres på kirkegård dersom bispedømmerådet gir samtykke til det.

Fester av grav eller ansvarlig for fri grav er eier av vedkommende gravminne.

§ 21. Tekst m.m.

Tekst, fotografi, dekor og symbolbruk på gravminne skal være sømmelig, og det navn som settes på skal være identisk med navnet på den som er gravlagt. Personer som er omkommet på havet, i krig eller liknende og som ikke er gravlagt på kirkegård, kan likevel få navnet satt på eksisterende eller nytt gravminne.

Kirkelig fellesråd kan gi tillatelse til at navn på person påføres gravminne på en eksisterende grav et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Navnet må da fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Eieren skal besørge fjerning av gravminne fra grav som ikke festes. Dersom kirkegårdsmyndighetene fjerner gravminne, skal navn og data tas bort.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 22. Kvalitet

Til gravminne og fast tilbehør kan bare anvendes materialer som er bestandige og lite vedlikeholdskrevende. Det skal tåle de påkjenninger det utsettes for av klimaet og ved vanlig drift og vedlikehold av kirkegården.

§ 23. Dimensjoner

Gravminne skal ikke være høyere enn 150 cm, bredere enn 85 cm og tykkere enn 60 cm, begrenset slik at største høyde x største bredde x største tykkelse ikke overstiger 0,2 m³ og vekten ikke overstiger 300 kg.

På graver mindre enn 2,4 x 1,2 m skal gravminne ikke være høyere enn 80 cm, bredere enn 75 cm og tykkere enn 60 cm, begrenset slik at største høyde x største bredde x største tykkelse ikke overstiger 0,1 m³ og vekten ikke overstiger 150 kg.

Når særlige grunner tilsier det, kan bispedømmerrådet fravike bestemmelsene i denne paragraf.

§ 24. Sikring

Stående gravminne i stein skal festes til fundament i stein med to 15 cm lange og 12 mm tykke syrefaste bolter.

Fundament skal ha en form og en størrelse som forhindrer at gravminnet kan veltes og skal i bunnen ha en anleggsflate som er dobbelt så bred som gravminnets tykkelse. Gravminne som er mer enn 60 cm høyt skal ha en fundamentdybde som utgjør minst 20% av gravminnets høyde over bakken. Fundament skal ikke være synlig over bakken.

Når særlige grunner tilsier det, kan kirkelig fellesråd skjerpe eller lempe kravene etter denne paragrafen.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 25. Godkjenning

Kirkelig fellesråd skal godkjenne gravminne og fundament før det settes opp på kirkegården. Gravminne skal monteres på anvist plass.

§ 26. Ansvar

Eieren er ansvarlig for at gravminne ikke er i forfall, til sjenanse eller til fare for dem som ferdes på kirkegården. Når fellesrådet finner det nødvendig, skal eieren varsles med pålegg om å bringe gravminnet i overensstemmelse med de krav som er stilt i forskrift og vedtekter. Dersom eieren unnlater å etterkomme slikt pålegg eller det er uvisst hvor eieren befinner seg,

kan fellestrådet sette i verk tiltak som er nødvendig for å bringe gravminnet i orden, herunder fjerne gravminnet.

§ 27. Bevaring

Kirkelig fellestråd kan vedta at områder av kirkegården eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares. Slikt vedtak kan bl.a. gjøres dersom gravminner på et område av kirkegården eller en grav er av en viss alder, at det representerer en stilhistorie, har et lokalt særpreget i form eller materialbruk, gir uttrykk for en interessant personalhistorie eller er unikt.

Kirkegårdsvedtektene skal inneholde egne bestemmelser for de områder eller graver som vedtas bevart.

Kapittel IV. Likkister og askeurner

§ 28. Krav om kiste

Ved gravlegging og kremasjon skal kiste benyttes.

§ 29. Krav til kiste

Materialer og utstyr som brukes på eller i kiste skal være nedbrytbart i jord innen den fredningstid som gjelder for kirkegården, og skal dessuten kunne brennes i kremasjonsovn uten å avgis skadelige gasser eller gi skade på oven. Ved innsetting i kremasjonsovn skal kiste tidligst antenne etter 10 sekunder ved en temperatur på 700°C.

Kiste skal være forarbeidet av trevirke. Den skal ikke være lengre enn 230 cm, bredere enn 80 cm og høyere enn 60 cm inkludert håndtak og føtter. Det skal være minst fire føtter med høyde 5 cm.

Kiste skal ha lokk som skal være falset. Det skal kunne festes sikkert til kisten og dessuten være lett avtagbart. Kistelokket skal tåle en manns belastning, dvs. 1100 N fordelt på 300 x 100 mm flate. Kiste skal tåle belastningen ved normal gjenfylling av grav. Kistens bunn skal være vanntett.

Kiste med innvendig svøp og fyllstoffer skal ikke gi mer enn 1 liter ukomprimert aske.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 30. Kiste som ikke fyller kravene

Kremasjon kan bare skje dersom kiste med innhold fyller kravene i § 29. Dersom avdøde er lagt i kiste som ikke fyller kravene, skal vedkommede før kremasjon finner sted legges i annen kiste som fyller kravene.

Kirkelig fellestråd kan gi tillatelse til at kiste som ikke fyller kravene i dette kapittel gravlegges. I tilfelle skal kisten gis minst 1,7 meter jordoverdekning eller graven belegges med uendelig fredning. Kirkelig fellestråd kan sette vilkår for tillatelsen.

§ 31. Krav til askeurne

Materialer til bruk i askeurne skal være nedbrytbare i jord innen den fredningstid som gjelder for kirkegården, og urnen skal være av slik kvalitet at den tåler vanlig håndtering og forsendelse i posten.

Askeurne skal ikke være mer enn 40 cm høy, 25 cm bred og 25 cm lang. Ifyllingsåpningens diameter skal være minst 63 mm.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

Kapittel V. Drift av krematorium og behandling av askeurner

§ 32. *Bruk av krematorium*

I krematorium skal det bare kremeres lik etter mennesker. Bare ett lik skal kremeres av gangen med mindre særlige grunner tilsier noe annet. Uten særskilt tillatelse fra krematoriets daglige leder kan ikke andre enn krematoriets tilsatte være tilstede ved kremasjon.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 33. *Sikkerhet*

Før kremasjon finner sted, skal hjertestimulator (« pacemaker ») og tilsvarende implantat være operert ut av kroppen. Protoser og liknende som er operert inn i kroppen og som ikke brenner opp, skal skilles fra asken og graves ned under en grav på kirkegården eller gis tilsvarende forsvarlig behandling.

Ved innføring av kiste i ovn skal minst to av krematorietbetjeningen være tilstede.

§ 34. *Merking*

Før kisten innføres i ovnen legges en ildfast brikke med kremasjonsnummer på kistelokket. Brikken følger med gjennom forbrenningen. Når kremasjonen er avsluttet, samles all aske sammen med brikken i en urne som forsegles.

Askeurnen merkes med kremasjonsnummer og avdødes navn. Den oppbevares i avlåst rom fram til den skal gravlegges eller forsendes.

§ 35. *Registerføring*

For hvert krematorium føres et kremasjonsregister som inneholder kremasjonsnummer, avdødes navn, fødselsdato, dødsdato, kremasjonsdato, askeurnens utleveringsdato samt stedet for gravlegging. Dersom fylkesmannen har gitt tillatelse til at asken spres for vinden, skal det gjøres anmerkning om dette. Bestemmelsene i § 19 gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 36. *Gravlegging av askeurne*

Dersom gravlegging av askeurne ikke har funnet sted i rimelig tid før fristen for gravlegging utløper, skal krematoriet eller vedkommende kirkegårdsmyndighet gi melding til den som sørger for gravferden om når gravlegging kan finne sted. Den som sørger for gravferden skal såvidt mulig gis anledning til å være tilstede under gravleggingen.

Når askeurne skal gravlegges et annet sted enn der den oppbevares, skal kirkegårdsmyndighetene stille de krav til utlevering og forsendelse som er nødvendig for å sikre at urnen ikke kommer på avveie.

Kapittel VI. Forskjellige bestemmelser

§ 37. Forvaltningsansvar

Bestemmelsene i gravferdsloven § 23 gjelder tilsvarende for bestemmelsene i forskriftene her.

§ 38. Avgjørelsesmyndighet

Kirkelig fellesråds myndighet etter forskriftene kan delegeres til daglig leder av fellesrådets virksomhet.

0 Endret ved forskrift 11 des 2002 nr. 1672 (i kraft 1 jan 2003).

§ 39. Fravikelse av forskriftene

Bestemmelsene i disse forskriftene kan ikke fravikes i vedtekter for kirkegård medmindre det følger av den enkelte bestemmelse at den kan fravikes. Departementet kan fravike øvrige bestemmelser i forskriftene.

§ 40. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft fra 1. januar 1997.